

**М. І. Тадеєва
Л. В. Годунко
Ю. П. Павлович**

**РЕФОРМУВАННЯ
ШКІЛЬНОЇ ІНШОМОВНОЇ ОСВІТИ
В КРАЇНАХ ВИШЕГРАДСЬКОЇ ЧЕТВІРКИ
В РУСЛІ ЗАГАЛЬНОЄВРОПЕЙСЬКИХ
РЕКОМЕНДАЦІЙ З МОВНОЇ ОСВІТИ**

МОНОГРАФІЯ

**ТЕРНОПІЛЬ
НАВЧАЛЬНА КНИГА – БОГДАН**

УДК 373.3/5091:81
Т 12

Рецензенти:

О.В. Безкоровайна — доктор педагогічних наук, професор
(Рівненський державний гуманітарний університет);

Р.М. Горбатюк — доктор педагогічних наук, професор
(Тернопільський національний педагогічний університет ім. В. Гнатюка);

Ю.П. Олексін — доктор педагогічних наук, професор
(Національний університет водного господарства та природокористування).

Рекомендовано до друку

*Вченою радою Національного університету водного господарства та природокористування
(протокол № 8 від 30 вересня 2022)*

Тадєєва М. І., Годунко Л. В., Павлович Ю. П.

Т12 Реформування шкільної іншомовної освіти в країнах Вишеградської четвірки в руслі Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти : Монографія. — Тернопіль: Навчальна книга — Богдан, 2022. — 296 с.

ISBN 978-966-10-6924-3

У монографії досліджуються теоретико-методологічні засади й практика реформування шкільної іншомовної освіти в країнах Вишеградської четвірки (Польщі, Словаччині, Угорщині та Чехії) впродовж останніх двадцяти років з урахуванням Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти. Проаналізовано соціокультурні та організаційно-педагогічні засади модернізації змісту навчання іноземних мов у початковій, середній і старшій школі; розкрито сутність актуальних концепцій теорії і практики шкільної іншомовної освіти під впливом трансформації цілей, форм і методів навчання у рамках мультилінгвізму й полікультурності. Схарактеризовано шляхи вдосконалення навчальних програм, шкільних підручників та впровадження Європейського мовного портфолію. Проаналізовано особливості підготовки вчителів іноземних мов в умовах полілінгвального середовища, глобалізаційних та інтеграційних процесів. Запропоновано низку рекомендацій щодо використання зарубіжного досвіду в шкільній іншомовній освіті України.

Для здобувачів закладів вищої освіти, вчителів різних типів шкіл, викладачів та науковців, що займаються проблемами мовної педагогіки та полікультурного виховання.

УДК 373.3/5091:81

Охороняється законом про авторське право. Жодна частина цього видання не може бути відтворена в будь-якому вигляді без дозволу автора чи видавництва

© Тадєєва М. І., Годунко Л. В., Павлович Ю. П., 2022

© Навчальна книга — Богдан, виключна ліцензія на видання, оригінал-макет, 2022

ISBN 978-966-10-6924-3

ПЕРЕДМОВА

В епоху глобалізації та інтернаціоналізації суспільства відбувається розширення діапазону співробітництва суверенної України та зростає роль і місце іноземних мов у спілкуванні різних націй та національностей мультилінгвального й полікультурного світу. А тому в усіх країнах Європи та світу виникає спільна проблема — створення ефективної системи іншомовної освіти на всіх рівнях шкільного навчання.

Упродовж останніх двадцяти років в нашій країні здійснено низку реформ у сфері іншомовної освіти; наш поступ відбувається разом з країнами Європейського Союзу, зокрема, в унісон із нашими найближчими сусідами — країнами Вишеградської четвірки (Польща, Словаччина, Чехія та Угорщина). Результати наукового аналізу свідчать, що досвід країн Вишеградської четвірки щодо організаційних форм та методів викладання іноземних мов є важливим для вітчизняної науки та практики в порівняльно-педагогічному аспекті. Порівняльно-педагогічне дослідження з проблем розвитку шкільної іншомовної освіти у згаданих країнах в сучасний період здійснено Л. Гулькою, В. Карташовою, Р. Венцель, Х. Коморовською, М. Ніколов, Ч. Сарді, Ж. Факловою, Д. Коваріковою, А. Кубанек-Герман, І. Пуфал, Г. Пятаковою та ін.

Винятково важливе значення на сучасні тенденції розвитку шкільної іншомовної освіти в країнах Вишеградської четвірки мав вплив Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти, опублікованих 2001 року, а також їхній удосконалений та розширений варіант 2018 року. Основним напрямком нашого дослідження є аналіз реформаторських процесів у шкільній іншомовній освіті названих країн саме в руслі парадигми, задекларованої в цьому базовому документі, розробленому, до слова, такими провідними інституціями Ради Європи з освіти та культури, як Відділ мультилінгвізму, Європейський центр сучасних мов, Британська Рада, Інститут Гете,

Французький Альянс, Інститут Сервантеса, Європейська Фундація Національних інститутів мови та інші. У роботі також простежується зв'язок шкільної іншомовної освіти з полікультурним вихованням особистості на європейських принципах плюрлінгвізму та мультикультуралізму. При цьому цілісний масив шкільної іншомовної освіти проаналізовано на обох її основних етапах, виокремлених за віковою ознакою — рання іншомовна освіта та іншомовна освіта на рівні середньої і старшої школи, — що відповідає класифікації й стандартизації цих ланок освіти в країнах Вишеградської четвірки.

Якісні зміни у змісті ранньої іншомовної освіти в зазначених країнах відбуваються під впливом глобалізаційних та інтеграційних процесів. Новий вимір у цьому змісті пов'язаний з кардинальними трансформаціями в європейському суспільстві і спрямований на розвиток академічної мобільності та кар'єрного росту молодих людей. Національна мовна політика спрямована на розвиток іншомовної освіти усіх рівнів і підсилює в цілому політику реалізації трилінгвальної моделі Європейського Союзу під назвою «Рідна мова плюс дві іноземні». Країни Вишеградської четвірки у формуванні мовної політики дотримуються положень Європейської Хартії регіональних мов та мов національних меншин, а також Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти при конструюванні змісту навчання рідної мови та іноземних мов. Зокрема, Угорщина з 2003 року започаткувала довготривалу стратегію модернізації іншомовної освіти на основі Національного навчального плану. У Польщі ще в 1990-х роках проведена освітня реформа в напрямку гарантування учням вільного вибору мов для вивчення, а вчителям — вибору підручників та навчально-методичних матеріалів. У Чеській Республіці 1995 року прийнятий Додатковий освітній закон, який регламентує запровадження вивчення обов'язкової першої іноземної мови з дев'ятирічного віку, а другої — з одинадцятирічного. У Словацькій Республіці перед тим, як запровадити вивчення іноземної мови всіма дітьми шести–восьми років, проводиться відповідний пілотний проєкт у п'ятьох школах м. Нітра.

Важливими віхами на шляху модернізації іншомовної освіти школярів у країнах Вишеградської групи стали такі законодавчі ініціативи, як розроблення Національного навчального плану шкільної

освіти в Угорщині, формування Концепції навчання іноземних мов у Словаччині, реформаторські закони про підготовку та перепідготовку вчителів у Польщі та Чехії.

Як показує дійсність, і в Україні навчання та вивчення іноземних мов стає дедалі значущою сферою освітньої політики. В цьому руслі вивчення і збагачення зарубіжного досвіду є важливим джерелом ідейного збагачення та підвищення практичної результативності. Сподіваємося, що наша монографія теж прислужиться цій справі.

Автори висловлюють щирю вдячність усім своїм зарубіжним колегам, педагогам та лінгводидактам, які сприяли нам в ознайомленні й детальному вивченні шкільної іншомовної освіти у своїх країнах, особливо з м. Ніредьхаза (Угорщина) та з Кракова (Польща), а також за запрошення для участі в міжнародних науково-практичних конференціях з мовної освіти, що проводились в країнах Вишеградської групи.

Автори

Знання однієї мови дає змогу увійти в коридор життя, знання двох мов — відчиняє вам усі двері в цьому коридорі

Франк Сміт, канадський психолінгвіст

Інша мова — це інше бачення життя

Федеріко Фелліні

Знати багато мов — значить мати багато ключів до одного замка

Вольтер

Добре висловлена думка звучить розумно всіма мовами

Джон Драйден, англійський поет, драматург, критик, байкар

Ми повинні вивчати мови — це єдина річ, яку корисно знати навіть погано

*Като Ломб, угорська перекладачка, письменниця,
одна з перших у світі синхронних перекладачок*

Кінець безкоштовного уривку.
Щоби читати далі, придбайте,
будь ласка, повну версію
КНИГИ.